

Martin Fahlgren

Om Castros Kuba och trotskismen

Den kubanska regimens hållning till trotskismen har varierat med tiden och varit minst sagt kluven. Man måste också göra en klar åtskillnad mellan relationerna till trotskismen nationellt och internationellt. Därför särbehandlar jag dessa frågor.

Kuba och den internationella trotskismen

Relationerna med trotskistiska grupper och individer utanför Kuba har varierat, både med tiden och beroende på vilken syn och förhållningssätt som de olika trotskistiska riktningarna har haft till Kuba.

Å ena sidan har vi de trotskistiska grupperingar som redan från början var mycket kritiska till den kubanska revolutionen, främst s k ”lambertister” och ”healyiter”, som under lång tid inte ens godtog att det där skett en social revolution.¹ Att relationerna mellan dessa och Kuba inte var särskilt varma är inte särskilt underligt – i själva verket var de snarast obefintliga. Det finns därför heller ingen anledning att orda mer om detta.

Å andra sidan har vi de trotskistiska strömningar som haft en huvudsakligen positiv inställning till den kubanska revolutionen, främst den största riktningen, det ”Förenade sekretariatet”,² dit även det amerikanske SWP, Socialist Workers Party hörde från ”återföreningen” 1963 fram till slutet av 80-talet. Den kubanska regimens relationer med dessa har för det mesta varit relativt goda.

I mitten av 60-talet gjordes en del hårda verbala utfall mot trotskismen från kubanernas sida. Drivande i detta var ledande medlemmar i det gamla kommunistpartiet (främst den gamle kommunistledaren Blas Roca), som gjorde sitt bästa för att i god stalinistisk anda brännmärka trotskismen som kontrarevolutionär osv.³ Dessa antitrotskistiska attacker följde de gamla upptrampade stalinistiska stigarna och uppmuntrades även av Moskva.

När det gäller de egentliga castristerna finns inget sådant mönster.⁴

Man kan hitta enstaka tidiga anti-trotskistiska uttalanden av Che Guevara, men denne upphörde ganska snart med detta och blev senare den i högsta ledningen som mest resolut försvarade de kubanska trotskisterna mot stalinistiska påhopp.⁵

Castro själv gjorde ett utfall mot trotskismen vid *ett* tillfälle, nämligen vid ”Trikontinental-konferensen” (för folken i Afrika, Asien och Latinamerika) i Havanna i januari 1966.⁶

¹ De brittiska ”healyiterna” betecknade t ex 1962 ”Castros regim som ... en bonapartistisk regim som vilar på en kapitalistisk stats grundvalar”.

² Se t ex [Om den kubanska revolutionens natur](#), en resolution som antogs vid Fjärde internationalens 6:e världskongress 1961.

³ Se Joseph Hansens bemötande av Blas Roca i [Trotskismen och den kubanska revolutionen: ett svar till Hoy](#). (1962) och [Stalinism eller trotskism i den kubanska revolutionen](#) (1966)

⁴ I motsats till de gamla kommunistpartimedlemmarna så har de ledande castristerna alltid varit kritiska mot stalinismen. Detta gäller även Fidel Castro, vilket t ex framgår av den 2006 utgivna intervjuboken *Fidel Castro, biografía a dos voces*, där Fidel kritiserar många aspekter av Stalins Sovjet, bl a den omfattande repressionen och utrensningarna (särskilt i Röda armén), Stalinkulten, agerandet under början av andra världskriget (Molotov-Ribbentroppakten, angreppet mot Finland m m), den kommunistiska världsrörelsens underordande under Sovjets statsintressen m m. Castro avvisar även att Stalin skulle vara att betrakta som en ”teoretiker”.

⁵ Det påstås att Che hade läst Trotskijs *Permanenta revolutionen* och att han hade med Trotskijs *Ryska revolutionens historia* i sin packning under gerillakampen i Bolivia – se artikeln ”’Välkommen’ ... Trotskij’ i artikelsamlingen [Celia Hart – en kubansk trotskist](#).

⁶ Se artikeln [Castro angriper trotskismen](#).

Fö har samlevnaden fungerat ganska smärtfritt, t ex har kubanerna i stort sett hela tiden haft goda relationer med det amerikanska SWP (något som länge irriterade det amerikanska kommunistpartiet), och artiklar och andra arbeten skrivna av kända trotskister har publicerats på Kuba. Exempelvis har på Kuba utgivits flera böcker av Ernest Mandel¹, som även deltog i den ekonomiska debatt som fördes på Kuba 1964, med inlägg av bl a Che, Fidel och den franske maoistiske ekonomen Bettelheim.² Arbeten av Isaac Deutscher har också publicerats, bl a hans Stalin-biografi.³ Vidare har den kände trotskistiske peruanske bondeledaren Hugo Blanco flera gånger inbjudits till Kuba (bl a för medicinsk vård). Osv osv.

Efter östblockets sönderfall har relationerna till trotskister utanför Kuba förbättrats ytterligare, vilket inte är så förvånande, med tanke på att den traditionella antitroskismen i Sovjet fungerade tillbakahållande.

Troskismen på Kuba

När det gäller relationerna till de ”inhemska” trotskisterna på Kuba är historien inte lika uppmanande. Facit är ganska negativt.

På 60-talet ansattes de kubanska trotskisterna tidvis hårt (pådrivande i detta var givetvis de gamla stalinisterna i det kubanska kommunistpartiet, medan t ex Che Guevara höll emot).⁴

När kubanska trotskister 1960 bildade *Partido Obrero Revolucionario (Troskista)*, POR(T), utsattes de för trakasserier (bl a konfiskerades och förstördes tryckeriutrustning), senare – i synnerhet under åren 1963-64 – arresterades flera trotskistiska militanter, vilka dock början av 1965 släpptes efter personligt ingripande av Che Guevara. Till slut tvingades trotskisterna att lägga ned sin tidskrift och upplösa sin organisation.⁵

Idag är situationen på Kuba betydligt öppnare och det är möjligt för individer att öppet framträda som ”troskister” och framföra trotskistiska idéer (vilket flera också gjort)⁶, men det är tveksamt om denna tolerans sträcker sig till att det idag även skulle vara möjligt att bilda en ”troskistisk organisation”. Detta gäller fö inte bara trotskistiska organisationer, utan även andra politiska partier: Kuba är och förblir en enparti-stat.

Det är inget större problem att sprida trotskistisk litteratur i dagens Kuba, vilket flera som deltagit vid kubanska bokmässor kan intyga. Kända trotskister förekommer också med inlägg på kubanska webbplatser.

Martin Fahlgren (2008-11-12)

¹ Det gäller främst flera av Mandels ekonomiska skrifter, bl a hans stora arbete *Tratado de economía marxista (Marxist Economic Theory)* på engelska, men även mer direkt politiska texter, t ex hans redogörelse för den franska majrevolten 1968, *Lecciones de mayo de 1968* (Lärdomar av maj 1968), som faktiskt gavs ut på Kuba redan den 20 juli 1968.

² Delar av denna debatt finns på svenska på marxistarkivet, se [Planeringsdebatten på Cuba](#). På Kuba har artiklarna som ingick i denna debatt givits ut i bokform i 2 upplagor, den senaste 2004.

³ Se den kubanske ledaren Armando Harts positiva kommentarer till Stalin-biografien i artikeln [Josef Stalin](#).

⁴ Den lilla trotskistiska grupp som fanns på Kuba i början av 60-talet tillhörde den huvudsakligen latinamerikanskt baserade riktning som brukar kallas ”posadister”, efter dess mest kände företrädare, J. Posadas. Det var denna gruppering, som var huvudmåltavlan för Castro i hans tidigare nämnda tal 1966. Se Franks bok [Fjärde Internationalen, ett bidrag till den trotskistiska rörelsens historia](#) för mer info om detta.

⁵ Se Tennants arbete [Karibiens dolda pärla - trotskismen på Kuba](#) för mer information om POR(T):s verksamhet och öde efter revolutionen 1959.

⁶ Den mest framträdande av dessa personer som själva betecknar sig som trotskister är den nyligen avlidne (hösten 2008) Celia Hart, dotter till de legendariska kubanska revolutionsledarna Armando Hart och Haydée Santamaría (se artikelsamlingen [Celia Hart – en kubansk trotskist](#) på marxistarkivet), men det finns fler.